

OSVALD Tõnise p. VEESALU

Sünniaeg: 13.mai 1932.a.

**Elukoht: Rapla maakond
Märjamaa vald
Naistevalla küla
Matsu talu**

SIBERI MÄLESTUSED

SIBER

1944.a. sügisel kui kool algas, oli meie kodumaa taas okupeeritud ahne Idanaabri poolt ja alguses nii võidukad Hitleri hordid taganesid Eestimaaalt välja. See oli väga valulik kogemus kogu Eesti rahvale. Võõra võimu esindajad tegutsesid julmalt nende vastu, kes nende tahtmisi ei täitnud. Aga kuidas sai nendega leppida, kui nad tulid röövisid, tapsid ja vägistasid. Stalin oli nende suur juht ja õpetaja. Tema eesmärk oli kõik väikerahvad lihtsalt maa pealt ära hävitada. Ega muidu ei küüditatud kümneid tuhandeid inimesi meilt külmale Siberi maale asumisele. Nende hulgas olid pooled vanurid ja lapsed, kellest ei olnud ju mitte mingisugust ohtu suurele vene rahvale. Ega mingisugust surmapattu ega süüd ei olnud kellelgi. See leiti, otsiti ja poogiti inimesele külge. Üks minu klassivend ja pinginaaber Haimre kooli päevilt Taavi Teits, kes läks edasi õppima Märjamaa keskkooli sai kümme aastat vanglakaristust selle eest, et kirjutasid ühe naljasalmi, kus läbi lillede oli humoorikalt ja kergelt pilgatud Vene valitsust. Sellest oli küllalt. Kõik kolm lustakat noormeest said kümme aastat poliitilise paragrahvi 58 alusel ja saadeti muidugi Siberi sunnitöölaagrisse. Ka mina jõudsin paar aastat hiljem samasse kohta, süüdistatuna kodumaa reetmises, mis kuulus 58-nda paragrahvi punkt a- ja b, juba kõvema kategooria alla. Ja karistuseks määrati kakskümmend viis aastat sunnitöölaagrit, pluss viis aastat õiguste kaotust. Üllatuseks oli see, et kui mind laagrisse viidi, punkti number kolm, tuli juba samal õhtul vana sõber ja kunagine pinginaaber Taavi mind külastama. Kaasas suur tükk musta leiba ja pool kilo povidlot. No oli siis vast pidu. Ajasime paar tundi juttu, selle ajaga sõin suure isuga ära poolteist kilogrammi leiba ja küll maitses hea. Olin ju enne kohut üksikkongis nii ära näljutatud ja kõhn. See näljatunne kestis veel mitu kuud peale seda. Mul ei ole tehtud mingeid märkmeid vangistuses olnud ajast. Aga kui istun üksinda vaikselt tule ääres, tuleb kõik elavalt meelde. 1949. aasta oktoobris võeti mind Leningradi linna vene kroonut teenima. 1952. aasta kevadel oli vene julgeolekuteenistus saanud teada minu sidemetest metsavendadega ja hakkasid mind pinnima. Aga mul õnnestus põgeneda Eestisse. Tahtsin võtta metsavendadega ühendust, aga nad olid just mõni päev enne seda pidanud oma viimase lahingu vene julgeoleku sõduritega. Vist minu õnneks, et jäin hiljaks, sest paljud neist said surma ja ellujäänud viidi vangi. Kohtusin kodu karjamaal ka oma emaga. Ta palus väga, et annaksin ise ennast välja, sest teda oli julgeoleku töötajate poolt nii palju hirmutatud. Nii ma siis otsustasin, et

perekonnal on parem kui annan ise end neile kätte. Kohapeal ma ei tahtnud seda teha, mind oleks sandiks pekstud. mul oli vene sõduri vormiriietus seljas, läksin Balti jaamas sõjaväelaste vagunisse ja heitsin ülemise nari peale rahulikult magama. Kellelgi ei tulnud pähe mind avaliku koha pealt otsida. Vahejuhtumiteta jõudsin Leningradi. Läksin komandantuuri ja andsin ise ennast neile kätte. Nii palju oli sellest kasu, et mind ei pekstud. Keda metsast kätte saadi, neid kõiki peksti ja piinati poolsurnuks. Mind viidi kohe üle Leningradi poliitvanglasse, mis asus Voinava tänav kaksikümne viis. See toimus süda öösel. Algul mind pandi poksi 1mx1m, kus oli väga ebamugav olla. Järgmisel päeval viidi üle üksikkambrisse, mis oli sammude järgi 2x3 meetrit põrandapinda. Ülekuulamised algasid õhtuti kella kümne paiku ja kestsid poole ööni. Said paar tundi magada siis oli kell kuus äratus. Ja nii päevast päeva. Päeval magada ega isegi tukkuda ei tohtinud. Kui seda tegid, pandi kohe kartseri. Seal oli nii külm, et iga natukese aja pärast pidi hüppama ja nii sooja tegema, muidu hakkasid hambad suus plagisema. Toideti äärmiselt kehvasti. Olin lõpuks nii kurnatud ja kõhn, et jalad värisesid all kui liikusin. Küsisin oma uurija tõlgi käest, kes oli rahvuselt eestlane, et miks mind nii viletsates tingimustes siin peetakse? Ta vastas, et süsteem ongi välja töötatud niisugune, et kangeid mehi oleks kergem uurida. Ja see tõesti toimis. Ka mina jõudsin arusaamisele, et mida kiiremini seal üksikkongist pääsen, seda kasulikum on tervisele. Nii tuli võtta asju omaks, mida uneski polnud näinud. Muidu oleks asja nii kaua venitatud, et toss väljas. Kohtuotsus oli ka ette teada. See käis tol ajal ühe mõõdupuu järgi, kaksikümne viis pluss viis. Kohut mõistis Balti laevastiku sõjatribunal. See käis kiiresti. Oli ka riiklik kaitsja määratud, aga see esines rohkem süüdistaja rollis, sest need mehed ise kartsid rahvavaenlast kaitsta. Lõpuks oli mul endalgi hea meel, et see asi mööda sai, sest mitu kuud polnud enam päikest näinud. Olid ju üksikkambrite aknad väljast plekkkoludega varjatud. Pisukesest avast kumas vaid veidi valgust ruumi. Peale kohut lubati koju kirjutada. Sain nädala pärast paki. Olin küll algul väga kõhn aga õnneks füüsiliselt terve. Siis kosusin väga kiiresti, olin ju alles kahekümne aastane. Laagrisse jõudes olid jõuvarud taastunud. Mind pandi metsatöö brigaadi, see oli tugev viiekümne meheline, peamiselt Baltikumi noortest meestest brigaad, kes täitsid iga päev normi. Siis oli ka vastavalt supikatel parem. Ja soolatud prügikala sai vabalt süüa. Ega seal ei saanud seda vaadata kas mulle see toit maitseb või mitte. Kõik mis ette anti, sai ära söödud, isu toidu järele oli nii suur. Vabanesin sunnitöölaagrist 12. septembril 1956.a.